

AGRESSIV MUHIT VA IQLIM TA’SIRIDAGI DEVORLARNI NAMLIK HOLATI VA UZOQQA CHIDAMLILIGI

Turaboyev Olamjon Xayridinovich,

G‘ulomov Qurbonali Ibrohim o‘g‘li

Farg‘ona politexnika instituti magistrarlari

e-mail: eclips-0531@mail.ru

Annotatsiya: Maqolada agressiv muhit, iqlimni namlikka ta’siri va devor konstruksiyalarining namlik holati va chidamliligiga ta’siri o‘rganilgan.

Kalit so‘zlar: iqlim, agressiv muhit, devor, namlik, kondensatsiya, sorbssiya.

Annotation: The article presents a study of protective devices in seismically active areas based on world experience.

Key words: climate, aggressive environment, wall, moisture, condensation, sorbs.

Hozirgi kunda Respublikamizda qurilayotgan binolardagi agressiv muhit va iqlim ta’siridagi devorlarni namlik holati va uzoqqa chidamliligini oshirish usullarini takomillashtirish orqali yangi amaliy tavsiyanomalar ishlab chiqish rejalashtirilgan. Ushbu masalalarning natijalari amaliyotga tadbiiq etilishi natijasida agressiv muhit va iqlim ta’siridagi devorlarni namlik holati va uzoqqa chidamliligini oshirishga erishish mumkin [1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11] .

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 14 noyabrdagi “Qurilish sohasini takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-5577-sonli Farmoni, 2019 yil 23 maydagi “Qurilish materiallari sanoatini jadal rivojlantirish to‘g‘risida”gi PQ-4335-sonli qarorlariga javoban agressiv muhit va iqlimni devor konstruksiyalarga ta’siri masalasi dolzarb hisoblanadi.

Butun dunyoda agressiv muhit va iqlim ta'siridagi devorlarni namlik holati va uzoqqa chidamliligini oshirish va ularni kuchaytirish usullari allaqachon professional quruvchilar orasida ma'lum miqdorda o'rganilgan. Ammo, agressiv muhit va iqlim ta'siridagi devorlarni namlik holati va uzoqqa chidamliligini oshirish va ularni kuchaytirish usullarini doimiy ravishda o'rganish talab etiladigan qurilish konstruksiyalaridan deb hisoblanadi. (1-rasm).

1- rasm. Agressiv muhit namlik, harorat ta'sirida devorni nurash holati

Agressiv muhit va iqlim ta'siridagi devorlarni namlik holati va uzoqqa chidamliligini oshirish haqida kerakli bo'lgan nazariy ma'lumot yetarli emas. Ushbu bo'shliqni to'ldirish uchun biz qurilishda eng zarur parametrlar uchun agressiv muhit ta'siridagi devorlarni namlik holati va uzoqqa chidamliligini qiyoslash kerak bo'ladi. Zamonaviy ko'p qavatli binolarning tashqi devorlarining chidamliligi binolarning gips va g'isht qoplamali qatlamlarini yo'q qilish sabablari tahlil qilinadi, yangi binolarning tashqi devorlarini loyihalash uchun chidamlilik va issiqlikdan himoya qilish xususiyatlarini oshirish bo'yicha tadqiqotlar o'tkazish kerak bo'ladi. Germaniyada 1959 yildan beri foydalanilgan ko'p qatlamli issiqlik izolyatsiyasi jabha tizimi (WDV-Systeme) Evropada 90-yillarning o'rtalarida, 1997 yildan esa Rossiyada keng tarqaldi. Xozirda Respublikamizda keng qo'llanilmoqda. U beton yoki g'ishtli konstruktiv qismdan iborat bo'lib, unga issiqlik izolyatsiyasi qatlami, mustahkamlangan shisha tolali to'r, kvarts qumini o'z ichiga olgan akril astar va dekorativ gips qatlami yopishtiriladi va dublonlar bilan o'rnatiladi. Bunday devor konstruksiyalarini o'rnatishning talab qilinadigan sifatiga bir nechta qurilish mutaxassisliklari bo'lgan ishchilarni jalb qilish sharti bilan erishiladi. Xarajat va ko'p bosqichli nuqtai nazardan, umumiy qalinligi 420-520 mm bo'lgan bunday fasad

tizimining 1 m² umumiy qalinligi 640 mm bo‘lgan qoplamali g‘isht devoridan, ayniqsa gazbeton bloklardan yasalgan devordan oshib ketadi. Qarama-qarshi g‘isht ishlari o‘rnatilgan temir-beton pollarga biriktirilgan metall burchaklar g‘isht tomonidan so‘rilgan kondensatsiya hosil bo‘lishiga yordam beradi va muzlatilgan holda, qoplama qatlamini yo‘q qiladi. Harorat, namlik va havo sharoitlari bo‘yicha issiqlik izolyatsiyasi darajasi yuqori bo‘lgan tashqi to‘siqlar ilgari ishlatilgan qattiq devor tuzilmalaridan sezilarli darajada farq qiladi. Bu muqarrar ravishda hatto yaxshi qurilgan binolarning qoplama qatlamini yo‘q qilishni tezlashtiradi. Tashqi qattiq g‘isht devorlarida ish sharoitida bir xil sovuqqa chidamlilik darajasiga ega bo‘lgan ichi bo‘sh keramik materiallarning chidamliligi sezilarli darajada farq qilishi mumkin. Xizmat muddatining farqiga g‘isht va toshlardagi bo‘shliqlarning joylashishi, shuningdek, devorning qoplamali materiallarning joylashishi ta‘sir qiladi. Bo‘shliqlarning irratsional joylashishi devorning qoplama qatlamida issiqlikdan himoya qiluvchi xususiyatlarning pasayishi va bug o‘tkazuvchanligini oshiradi. Ikkinchisi tashqi keramik devorlarning ichki yuzasida namlikning kontsentratsiyasiga hissa qo‘shadi, bu ularning botqoqlanishiga va erta yo‘q qilinishiga olib keladi. Shamollatilgan havo bo‘shlig‘i bo‘lgan tashqi devorlarning qoplamali qatlamida maxsus ish sharoitlari tashqi havo bilan ikki tomonlama aloqa natijasida yaratiladi, bu esa bulutli ob-havoda va yomg‘ir paytida g‘isht va g‘ishtning namligining oshishiga olib keladi. Qoplama qatlamidagi keramik g‘ishtlarni sorbsion namlash jarayonini tezlashtirishga toshning bo‘g‘inlarida va g‘ishtlarning bo‘shliqlarida joylashgan namroq tsement-qumli toshli ohak yordam beradi. Natijada, qarama-qarshi g‘ishtning namligi maksimal suv assimilyatsiyasiga yaqin qiymatga yetishi mumkin. Qarama-qarshi g‘isht har ikki tomonning sovuq va erishi bilan yo‘q qilinadi. Shuning uchun, havo bo‘shlig‘i mavjud bo‘lganda, devorning issiqlik izolatsiyasi darajasidan qat‘iynazar, qoplamali qatlam F100 sovuqqa chidamlilik darajasiga ega bo‘lgan qattiq g‘ishtlardan yasalgan bo‘lishi tavsiya etiladi. 40-55 yil davomida ekspluatatsiya qilingan ko‘p qavatli binolarning issiqlik izolyatsion fasad tizimlarining gips qoplamali qatlamlarini yo‘q qilish sabablarini tahlil qilish shuni ko‘rsatdiki, ular texnologik reglamentlar va texnik

shartlar talablarini buzadigan past malakali ishchilarni jalb qilish natijasida yuzaga keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Набиев М. Влажностный режим и долговечность стен промышленных зданий и присутствии водорастворимых солей. Автореферат. Москва 1979
2. В.А.Объедков, М.Набиев. Влияние гидрофобизирующих добавок на свойства керамзитобетона в агрессивной среде. ЦИНИС. Реферативная информация, серия УП “Строительные материалы и изделия”, вып. 12,21,1976.
3. М.Набиев. Исследование долговечности панельных стен в присутствии хлористого натрия. Сборник трудов № 168, функциональные и технические проблемы архитектуры. МИСИ им. В.В. Куйбышева, 1977.
4. Makhkamov Y. M., Mirzababayeva S. M. Deformation of reinforcement and concrete of bended concrete structures with fiberglass reinforcement //Asian Journal of Multidimensional Research. – 2021. – Т. 10. – №. 9. – С. 529-537.
5. Мирзабаева С. М. Определение Величины Усушки Древесины Хвойных Пород Исползуемых В Условиях Сухого Жаркого Климата //CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ARTS AND DESIGN. – 2021. – Т. 2. – №. 11. – С. 40-47.
6. Мирзажонович Қ. Ғ., Мирзабабаева С. М. Биноларни ўрвчи конструкцияларини тузлар таъсиридаги сорбцион хусусиятини яхшилаш //RESEARCH AND EDUCATION. – 2022. – С. 86.
7. Mirzaakbarovna M. S. Wood Drying In Construction //The American Journal of Applied sciences. – 2021. – Т. 3. – №. 05. – С. 229-233.
8. Mamazonovich M. Y., Abdugofurovich U. S., Mirzaakbarovna M. S. The Development of Deformation in Concrete and Reinforcement in Concrete Beams Reinforced with Fiberglass Reinforcement //Middle European Scientific Bulletin. – 2021. – Т. 18. – С. 384-391.
9. Мирзабабаева С. М., Мирзаахмедова Ў. А. ДРЕВЕСИНЫ И СТРОИТЕЛЬСТВО //RESEARCH AND EDUCATION. – 2022. – С. 96.

10. Мирзабабаева С. М., Мирзажонович Қ. Ғ. БЕТОН ВА ТЕМИРБЕТОН КОНСТРУКЦИЯЛАР БУЗИЛИШИНИНГ ТУРЛАРИ ВА УЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ //RESEARCH AND EDUCATION. – 2022. – С. 91.

11. Mirzaakbarovna M. S. Wood Drying In Construction //The American Journal of Applied sciences. – 2021. – Т. 3. – №. 05. – С. 229-233.

